

ressò mont-rogenç

UNA CRÒNICA DELS PRATS DELS ANYS CINQUANTA I SEIXANTA (5)

Martí Rom
www.martirom.cat

01-02-2024

Allà als Prats, a tocar de l'estació del tren, érem una munió de xiquets. Hi havia el grup dels grans i el dels petits, els nostres germans. Malgrat tot, pràcticament no fèiem separacions per edat, jugàvem tots plegats.

Què fèiem? Una mica de tot. Ens divertia jugar al voleibol, ho podíem fer xiquets i xiquetes. Lligàvem una corda a dos olivers i ja teníem la “xarxa”. Hi passàvem hores. Eren partits totalment informals. No comptàvem els punts, jugàvem per jugar, per divertir-nos, per passar l'estona. A la platja, vam començar a jugar a pales (de fusta) amb una pilota de tenis. Aquí també l'important era jugar. Marcàvem un rectangle a l'arena i ja teníem la pista; al mig fèiem un parell de ratlles separades per uns dos metres per simular la xarxa; era un espai no hàbil. També caminàvem molt per la platja; aleshores encara era prou solitària.

Recordo com gaudíem banyant-nos a la bassa de casa, la que servia per regar l'hort. Era l'única que hi havia al nostre abast. Gairebé no s'hi cabia. He dit bassa. Encara no era la piscina moderna que vàrem tenir anys després. Crec que pràcticament no es va netejar mai, o quasi. Per la qual cosa, l'aigua tot i sortir neta del pou, barrejant-se amb aquells dos pams que en quedava, es convertia en un color mig verdós que, vist des d'ara, segurament ens faria una mica de fàstic. Llavors tots veníem d'un temps

diferent en què era del tot normal banyar-se a les basses. A més, hi havia peixos. De tant en tant notaves com algun et fregava la cama. Al primer moment et sorprenia, després t'hi acostumaves. No ho comentàvem quan hi havia algú que es banyava per primera vegada. Esperàvem el momentet del seu esglai en descobrir-ho. “No passa res”, dèiem. Més que banyar-nos el que fèiem era ximpleries. Érem tots molt joves. Ens tiràvem a la bassa fent el que anomenàvem una “bomba” (un gran esclat d'aigua que mullava als del voltant), ens capbussàvem per importunar algú per sorpresa, tiràvem la pilota contra algú altre... Normalment érem els “matxarrots” els que ho fèiem a les xiquetes. Eren jocs d'adolescència.

Per la platja anàvem cap a llevant fins els “nius de metralladores” de la punta de la Pixerota. Era un bon trajecte, un quilòmetre i mig. Allà trobàvem el túnel superficial que permetia l'entrada als dos nius de metralladores. Més o menys a la meitat del túnel,

aquest es dividia en dos per anar a cadascun dels dos nius, de les dues fortificacions. Eren uns trenta metres, però a dins, i amb la foscor, semblaven més¹.

Quan hi havia algú que mai hi havia entrat en aquells túnels, ens conxorxàvem per fer-li una trapelleria. El col·locàvem el segon de la filera que entrava al túnel i li dèiem que posés la mà dreta damunt de l'espatlla del de davant. La qüestió és que el primer anava palpant la paret de l'esquerra i hi havia un punt en que trobava el forat que permetia accedir al tros de túnel que anava a l'altre niu de metralladora. Aleshores, aquest primer donava un pas a l'esquerra cap aquest túnel i desapareixia de la filera, quedant aquell

segon (el nou) davant de la filera i sense saber què fer. Els del darrere li deien que no es preocupés i que anés endavant palpant amb la mà dreta la paret. Ho feia però amb un cert temor doncs no sabia què es trobaria. Uns deu metres enllà ja veia la llum procedent de l'exterior del niu de metralladores. Era tan sols un petit ensurt. Estar-se allà dins, mirant la mar per aquelles llargues i estretes finestres era una grata experiència. Hi estàvem força estona. Era un lloc curiós, diferent.

Per aquella època en què ja abundaven estiuejants barcelonins, mont-roigencs o descendents, a les terres properes a la mar, les Pobles i els Prats, es feia una missa de campanya al Mas d'en Romeu amb un altar portàtil que guardaven a l'entrada del mas. La majoria de la gent encara no tenia cotxe; sols n'hi havia uns pocs. Aquesta missa es va celebrar del 1952 al 1968. Quan la gent va tenir cotxe ja no va caldre aplegar-nos per oir-la. Llavors la gent dels Prats anàven a la tinença de Santa Magdalena de Miami.

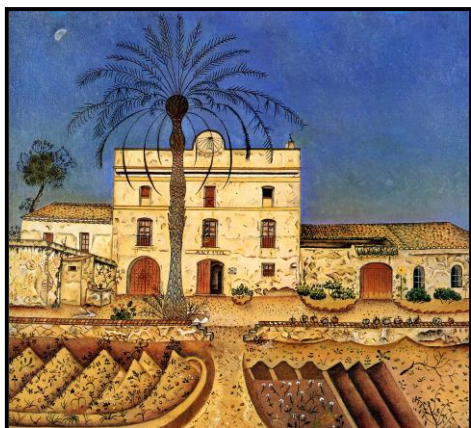
Del meu record, l'altar portàtil del Mas d'en Romeu es posava a fora a la dreta mirant la façana, cap al final de la casa, mirant Cambrils. Em sembla recordar que el capellà es posava ja de cara als oients i no com es feia abans del Concili Vaticà II, d'esquena. La gent s'escampava per davant del mas i també pel camí d'entrada del barranc de la Pixerota. L'ombra de la palmera i d'altres arbres alleujava la calor de l'estiu.

Alguns hi anaven amb cotxe i d'altres a peu. Els xiquets dels Prats hi anàvem a peu. Eren gairebé dos quilòmetres i mig. Els pares ens feien anar per la via del tren, a aquella hora no en passava cap; era menys perillós que fer-ho per la carretera nacional. Recordo que ens deien que tinguéssim molta cura quan passéssim pel pont del barranc de Rifà, per la seva alçada. Després pujàvem per la carretera de la mar (T-323) fins al camí, a la dreta, del Mas d'en Romeu. Era una agradable excursió cap a territoris llunyans dels habituals. Una petita excursió. A l'arribar-hi, els pares ens feien anar a confessar a aquella sala del segon pis, on s'hi feia escola, darrere d'aquella finestra del mig que es veu a la tela "La casa de la palmera" (1918) de Joan Miró. Sempre era el mateix. "Quan va ser l'última vegada que et vas confessar?... "Quins pecats tens?". Al baixar a l'esplanada davant del mas, trobàvem unes cinquanta o seixanta persones. Els pares aprofitaven per parlar amb amics o coneguts. Era anar a missa però també un punt de trobada setmanal.

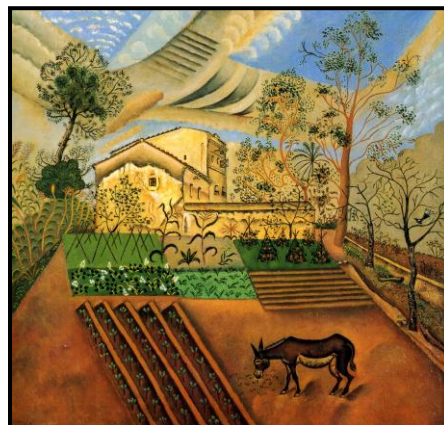
---

¹ "Els nius de metralladores de Mont-roig" del llibre "Mont-roig: D'altres esberles d'un mosaic esbocinat" de Marti Rom (Arola Editors, 2023), pàg. 75

Per aquella època no sé si ja s'havia construït el pont de la carretera N-340 (dita de València) al seu pas per Rifà. Em recorda el Miquel Anguera, dit "Beatet", que fins aleshores la carretera baixava amb fort pendent fins la llera del barranc amb llambordins com a pavimentació; era prou perillós. "La padrina Carme² (àvia materna) ens feia resar un "Credo" i un "Senyor meu Jesucrist" perquè no prenguéssim mal i la mula no rellisqués; la padrina tenia por per naltros".

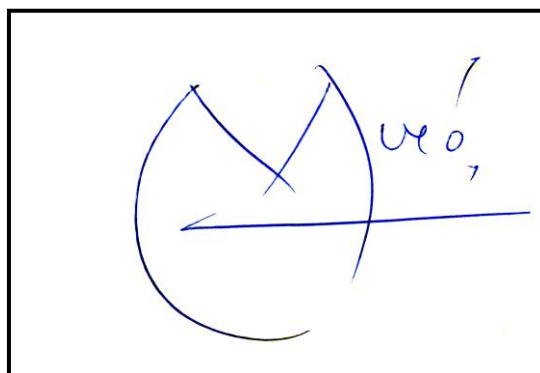
"La casa de la palmera"

"Hort amb ase"

Per als xiquets anar a missa al mas d'en Romeu era el dia que veiem més gent. Ens posàvem cap al final de la gernació. A aquell tros de camí del quadre "Hort amb ase" (1918) de Joan Miró. Allí vèiem arribar, baixant pel barranc de la Pixerota, els senyors Miró. Ella, la senyora Pilar, sempre vestida senzilla però molt elegant, saludava les persones que coneixia. A Joan Miró el recordo amb una camisa blanca llarga i per fora dels pantalons i amb espadnyes de pagès. Es quedava un xic enrere, sol, semblava pensatiu, com si defugís la situació.

L'hivern de 1963 Joan Miró havia sortit en aquell programa important de televisió "Esta es su vida" de Federico Gallo; un presentador estrella en aquella època. Només hi havia un canal de televisió i tothom el mirava. El segon canal, dit UHF, no s'emetria fins al novembre de 1966.

Tenia una fotografia, en blanc i negre, de l'aparell de televisió on es veia Miró conversant amb Federico Gallo. Els pares em van esperonar perquè, a l'estiu, Miró me la firmés. Vaig aprofitar un dia a la missa del Mas d'en Romeu. Ajudat per la mare ho

² Carme Borràs Serra.

vaig aconseguir. Al cap d'un parell de setmanes, la senyora Miró va trobar la meua mare en una botiga del poble i li va dir que el seu marit estava preocupat per si havia fet bé la firma, doncs no duia ulleres i que, si estava malament, podia passar pel seu mas que me'n firmaria una altra. Miró tenia setanta anys, feia temps que gaudia d'una gran rellevància internacional, exposicions a París, Londres, Nova York..., i es preocupava per la firma en una fotografia d'un xiquet de tretze anys! Bonhomia.

Aquella colla dels Prats teníem el costum, un cop a l'any, d'agafar un primer tren del matí al *baixador* de Mont-roig, a tocar de casa, per anar a l'Hospitalet de l'Infant. Era la nostra gran excursió estiuenca. Des de l'estació de l'Hospitalet anàvem creuant cap a aquell carrer de Miami prop de la mar que ens duia a l'Estany Salat. I des d'allà, per la platja, fins a casa. Uns set quilòmetres. De tant en tant, quan la calor assetjava, ens banyàvem una bona estona. Arribàvem a l'hora de dinar. Ens ho passàvem molt bé.

Aquells jovenets estiuejants també anàvem, alguns dies, a passar la tarda a Cambrils. Aquell indret dels Prats ja se'ns començava a quedar petit. Agafàvem, cap a un quart de sis, el tren "*Ligero*" que venia de Tortosa i anava fins a Tarragona. Tornàvem amb el mateix tren que passava per Cambrils cap a dos quarts de nou. Teníem unes tres hores per anar a passejar pel port on preniem algun refresc. En aquella època, les zones del poble, a Dalt, la Vila, i el barri de Marina encara quedaven prou separades. Recordo que els de Dalt i els de Baix es disputaven la Mare de Déu del Camí. Els de Dalt deien que era seva, doncs es trobava en el seu territori. Els de Baix contestaven que la Mare de Déu mirava cap al Port.

Aviat canviaria aquell entorn físic i el paisatge humà que habitava als Prats. Uns "alemanys" van començar a comprar les petites finques que hi havia a la plana de dalt (les Eixermades) des de gairebé davant de l'estació del tren on hi havia el xalet del Salvador Marco, dit "Xutxu", fins uns tres-cents metres cap a ponent. I, més o menys, la mateixa distància per sota de la timba, és a dir, dels Prats. Durant un parell d'anys, a la planta baixa del xalet del Miquel Bargalló Borràs, dit Nostre Senyor de la Calla", hi vivia l'aparellador que tenia cura de la construcció del gran xalet que es feien aquells dits "alemanys".

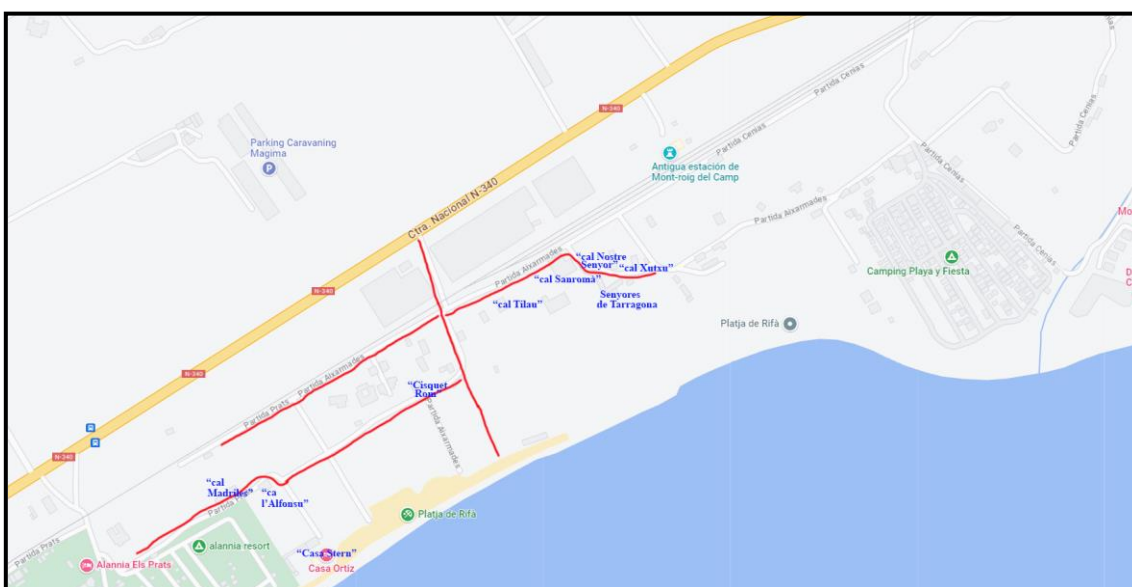
Poc a poc, van anar desapareixent, primer, aquell nou xalet de les dues senyores de Tarragona, després la casa dels "Juanillos", el xalet del Sanromà, del "Tilau". A la part dels Prats, els hi va tocar el mas de "l'Emilio Oli" i el del Moran. Sis cases.

Aquesta extensa propietat dels "alemanys" havia sigut una munió de cases, rafals, sínies, basses, pous i tortuosos camins amb fortes pendents on els carros o els primers cotxes patien, i on baixàvem, amb molta precaució, amb les nostres bicicletes de jovenets estiuejants.

Sabent la importància i la fortuna que tenien aquells "alemanys", per la considerable compra de terrenys i les obres que començaven a fer, ens semblava una mica estrany

que haguessin triat aquell racó dels Prats, de Mont-roig, per fer-s'hi la seva gran mansió de vacances. Hi ha tants indrets a la Mediterrània o arreu del món! Algú ens va explicar que venien en avió privat des d'Alemanya fins a Reus i allí els esperava un cotxe que els duia a la "Villa Greta".

Recordarem que hi havia fins aleshores aquell camí tortuós que del pla de les Eixermades baixava cap al dels Prats, que enmig hi havia el mas de "l'Emilio Oli" i una mica més avall el dels "Moran". Aquesta gran nova finca va comportar eliminar aquest vell camí. La solució demanada pels "alemanys" i proposada per l'Ajuntament fou també eliminar aquell camí en forma d'angle recte que baixava de la carretera nacional N-340 i girava paral·lel a la via del tren fins al pas a nivell. Calia crear un nou camí, més ample, que baixés recte des de la carretera fins al pas a nivell. I, a continuació, una mica esbiaixat a l'inici, que continués (rebaixant el que calgués la timba que separa els terrenys de dalt dels de baix) fins a la platja. Era una evident millora per a tothom. Abans no hi havia cap camí públic que arribés a la platja.

Al cap d'un parells d'anys, els "alemanys" ens van comprar el terreny que teníem entre la carretera i la via del tren, aquell on hi havia vinya. Suposo que ho van fer perquè els de casa no tinguessin la temptació de edificar-lo o vendre'l a algú altre. No era el cas. Posteriorment, hi van posar uns hivernacles on s'hi produïen clavells, que enviaven a Alemanya amb avió. No crec que ho fessin com a negoci, més aviat per donar treball a gent del poble. Durant uns anys hi va treballar el tiet Diego (Giménez García, casat amb Pilar Capafonts Ferratjes). Aquest indret seria conegut com "Els clavells".

La venda d'aquesta Eixermada als "alemanys" va permetre que féssim un nou xalet, adequat als temps i a l'augment de família, que va substituir el "Casal Miramar". Era un xalet modern, molt modern per l'època, que encara llueix seixanta anys després.

Malgrat tot, encara ara el record d'aquell noucentista "Casal Miramar" se'm fa present sovint. Era el de la meva infantesa. El que em va apropar a la natura. Aquell que semblava que descrivia Lluís Llach:

"La casa que vull,
que la mar la vegi

i uns arbres amb fruit
que me la festegin...”

Tot aquest enrenou urbanístic va dur que el xalet del “Tilau” es desplaçés a tocar del nou camí que baixava als Prats. I que a “cal Sanromà” compressin el terreny que hi havia a tocar i a llevant del nostre, per damunt de la timba, al pla de l’Eixermada. A baix, als Prats, “cal Moran” es va desplaçar cap a ponent; passat el nou camí de baixada a la mar. Aquí hi viuria la Lola Moran fins pràcticament la seva mort.

Durant mesos vèiem passar una renglera de camions carregats de terra que l’anaven a abocar a les terres dels Prats. Van pujar molt el nivell del terreny. Els Prats, originàriament, estan una mica per sota del nivell de la mar. Aquella “trinxera” que els vells van fer al final dels Prats, per eradicar els aiguamolls, els camps d’arròs, va aconseguir que no hi entrés l’aigua de la mar³.

Nou “Casal Miramar”

Segons m’explicava la Carme Bargalló, de “cal Nostre Senyor de la Calla” els hi van comprar el seu xalet, que estava fora del nou “territori” creat pels “alemanys”, perquè deien que des de la terrassa superior els podien veure. Volien la màxima intimitat i que al seu voltant sols hi hagués un pocs xalets “familiars”; els mínims possibles. No volien multituds, ni apartaments, ni massa gent, ni xivarri.

Per cert, qui eren aquells “alemanys” que havien creat aquella gran finca, aquella “Villa Greta”? Doncs, un molt important empresari, Gustav Schickedanz (1895-1977). Entre d’altres, havia creat l’empresa “Quelle” (1927) de venda de roba per catàleg (fins i tot tenia sucursal a Espanya). S’havia casat el 1919 amb Anna Zchinder; va morir el 1929 en un accident de cotxe. Fou membre del Partit Nazi. El 1942 es va tornar a casar amb Grette Lachner, la seva secretària, disset anys més jove. A l’acabar la Segona Guerra Mundial (1939-1945) li van prohibir continuar amb els negocis. No fou rehabilitat fins al 1952. Una sèrie d’obres benèfiques li van permetre blanquejar el seu passat i retornar a l’esplendor dels negocis.

Aquesta senyora Grette era molt amable. Es trobaven nedant amb la mare a la mar i primer es saludaven i després parlaven amb la dificultat del idioma. Un parell de vegades ens va convidar a berenar a casa seva. Era una finca espectacular. Tota de gespa i plena de flors i diferents plantes. Hi havia varis jardineros, cadascun es cuidava d’un tipus determinat de planta. Tenien molt de servei. A la part de la platja van fer una paret prou alta. No era massa correcta segons la llei de costes, però, com deien els vells: *pagant Sant Pere canta*. Un cop vaig tenir una discussió amb el comandament de costes de Cambrils quan ens volia fer retirar uns metres la tanca de la platja de casa. “Que no veu que la del costat s’endinsa molt més cap a la platja?”, li vaig dir. Em va contestar

³ “El conreu de l’arròs a Mont-roig. Els aiguamolls dels Prats” del llibre “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” (Arola Editors, 2019), pàg. 517.

que no havia vingut aquell dia a parlar de la del veí. Mai havia pensat que arribaria a conèixer “Sant Pere”.

Com ja deia, els “Sanromà” es van situar al costat de llevant del terreny que teníem a dalt, a tocar de la via del tren. Com que suposo que els van pagar bé perquè marxessin d'on seria “Villa Greta”, van aprofitar per fer dos xalets en aquella parcel·la. Un per a cada fill de la senyora Maria Sanromà. El que donava al davant, a tocar de la timba, i a mà dreta, era per a la Carmina López Sanromà (i el seu marit Josep Maria Rosell Calbó) i l'altre, entrant a l'esquerra i més a prop de la via del tren, per a Juan José López Sanromà (i la seva esposa Maite Vilà Planell). En aquest darrer xalet, a més, hi feien cap la família del germà d'aquesta última, el Josep Vilà Planell i la seva esposa Berta. M'oblidava: amb tota la colla de fills! A l'entrar a la dreta, des de la via del tren, hi van construir un parell de magatzems. Aquest terreny el batejarien com la “Garbinada”, per aquell vent del sud-oest que a l'estiu entra cap a les dues de la tarda removent una mica la mar (petites onades que venen de cap endins de l'Hospitalet de l'Infant) acompanyades d'un aire fresquet que, com hi ha Déu, s'agraeix.

Ara ja teníem tota aquella immensa família a tocar de casa. Des d'aleshores, la relació entre nosaltres i els “Sanromà”, pares i fills, es va fer cada cop més intensa. Tot i que el senyor Josep Maria tenia un posat més seriós, la resta, la senyora Maria, la Carmina, el Juan José i la Maite eren molt propers. Tots eren molt amables, molt i molt agradables. Però, principalment, molt bones persones.

Recordo la senyora Carmina que, quan baixava a banyar-se, agafava “mercats”, aquelles petites pedres arrodonides, negres i de molts colors, de la vora de la mar. Les posava en un saquet i les duia al seu xalet per escampar-les pels voltants. Ho va fer una munió de vegades. Va arribar a omplir-ho tot. No sé pas per què se'n diuen “mercats”, a Mont-roig, a aquelles pedretes...